

ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

Κωνσταντῖνος Χολέβας
Πολιτικός Ἐπιστήμων

Μέ ιδιαίτερη ἀνησυχία παρατηροῦμε κατά τίς τελευταῖες ἐβδομάδες νά γίνεται λόγος γιά ἐπανεναρξη τοῦ διαλόγου μεταξύ Ἑλλάδος -Τουρκίας ἔστω καί σέ ἐπίπεδο τεχνοκρατῶν. Ἡ ἀνησυχία μας ἔγκειται στό γεγονός ὅτι οὐσιαστικά ἐγκαταλείπουμε τήν πάγια θέση ὅτι μόνο μία διαφορά ἀναγνωρίζουμε , δηλαδή τό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδος. Φαίνεται ὅτι συρόμαστε σέ ἕνα διάλογο ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης, ὁπότε ἡ Τουρκία θά θέσει στό τραπέζι κάθε ἀπίθανη διεκδίκησή της καί ἐμεῖς θά δίδουμε διεθνῶς τήν εἰκόνα ὅτι εἴμαστε ἔτοιμοι νά φέρουμε ἐνώπιον διεθνοῦς διατησίας ἢ Διεθνῶν Δικαστηρίων ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν ἐδαφική μας ἀκεραιότητα καί τήν ἐθνική μας κυριαρχία. Ἐπειδή δέ πολὺς λόγος γίνεται περί προσφυγῆς στό Δικαστήριο Διεθνοῦς Δικαίου τῆς Χάγης, καλό εἶναι νά θυμόμαστε καί τά ἑξῆς: α) Στήν Χάγη οἱ δικαστές κρίνουν μέ κριτήρια κυρίως πολιτικά καί ὄχι νομικά, ἀναζητοῦν δέ τήν μέση λύση, πράγμα πού μπορεῖ νά ἀποβῇ ἀρνητικό γιά τά ἑλληνικά συμφέροντα. β) Ἡ Χάγη μέχρι σήμερα ἔχει ἐκδώσει ἀποφάσεις περί θεμάτων ὑφαλοκρηπίδος πού δημιουργοῦν νομολογία ἀρνητική γιά τίς ἑλληνικές θέσεις. γ) Ὁρθότερο κατά τήν γνώμη τῶν εἰδικῶν θά ἦταν ἐάν ἡ Ἑλλάς προσέφευγε στήν δικαιοδοσία τοῦ νέου Διεθνοῦς Δικαστηρίου τοῦ Ἀμβούργου, τό ὁποῖο ἀσχολεῖται ἀποκλειστικά μέ τό Δίκαιο τῆς Θαλάσσης.

Ὅμως τά πράγματα δέν εἶναι μόνον νομικά καί τεχνικά. Ἄλλωστε ἡ τουρκική ἡγεσία μᾶς πληροφορεῖ δημοσίως ὅτι θεωρεῖ τό ζήτημα τοῦ Αἰγαίου πολιτικό καί ὄχι νομικό. Γι' αὐτό θά πρέπει νά δοῦμε τήν ὅλη τουρκική πολιτική βαθύτερα καί εὐρύτερα. Τί διεκδικεῖ ἀπό τήν Ἑλλάδα καί γιατί; Φυσικά εἶναι καλό νά ἔχεις μαζί

σου τό Διεθνές Δίκαιο καί νά τό ἐπικαλεῖσαι. Ὅμως τό τουρκικό ὄπλοστάσο ἐπιχειρημάτων βασίζεται σέ παράγοντες ἱστορικούς καί ψυχολογικούς. Ἡ Τουρκία θεωροῦσα ἐαυτήν διάδοχο τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας (γιά σκεφθεῖτε νά θεωρήσουμε καί ἐμεῖς τήν Ἑλλάδα διάδοχο τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας /Ρωμανίας μέ ὅ, τι σημαίνει αὐτό νομικά, ἐδαφικά κλπ) ἀποδέχεται ὡς νόμιμα σύνορα τῆς Ἑλλάδος μόνον ἐκεῖνα τοῦ 1881. Δηλαδή τά ἐδάφη πού μᾶς παρεχώρησε "ἡ γενναιοψυχία τοῦ Σουλτάνου στούς ἐξεγερμένους Ἕλληνες" τό 1830 σύν τά Ἐπτάνησα τοῦ 1864, τά ὅποια οὐδέποτε κατεῖχαν οἱ Ὀθωμανοί, καί τήν Θεσσαλία μέ τήν Ἄρτα (προσάρτηση 1881). Ὅλα τά ἄλλα ἐδάφη, πέραν τῆς Ἑλλαδίτσας τοῦ 19ου αἰῶνος, ἡ ἐπίσημη τουρκική ἄποψη τά θεωρεῖ βιαίως καί παρανόμως κατακτημένα, ἄρπαγμένα ἀπό τοὺς Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ἐκμεταλλεύθηκαν περιστάσιακές τουρκικές ἀδυναμίες. **Ἡ Τουρκία δέν ἀμφισβητεῖ μόνο τό καθεστῶς μερικῶν νησίδων ἢ ζωνῶν στό Αἰγαῖο. Ἀμφισβητεῖ τήν ἐλληνική κυριαρχία σ' ὅλα τά νησιά τοῦ Αἰγαίου, στήν Κρήτη, στήν Μακεδονία, στήν Θράκη.** Θέλετε ἀποδείξεις. Ἰδού μερικές:

α) Μέ κρατικά κονδύλια κυκλοφοροῦν περιοδικά καί λειτουργοῦν σωματεῖα πού διεκδικοῦν τήν Δυτική Θράκη βάσει ὑποθήκης πού ἄφησε ὁ Κεμάλ Ἀτατούρκ. Στίς ἐκδηλώσεις γιά τά γενέθλια τοῦ "Νέου Περιοδικοῦ Δυτικῆς Θράκης", τό ὅποιο δημοσιεύει συχνά τήν Διακήρυξη τῆς "Τουρκικῆς Δημοκρατίας τῆς Δυτικῆς Θράκης τῆς 31/8/1913" , παρίστανται ὑπουργοί καί στατιωτικοί ἐν ἐνεργείᾳ.

β) Τόν Μάρτιο τοῦ 1993 κυκλοφόρησε ἐπίσημη ἔκδοση τοῦ τουρκικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου ὑπό τόν τίτλο "Ἡ Μακεδονία **δέν** εἶναι ἐλληνική". Συγγραφεύς ἦταν ὁ διευθυντής τοῦ Κέντρου Ἑρευνας καί Στρατιωτικῆς Ἱστορίας ἀντιπτέραχος Ἑρντογκάν Ὁζνάλ.

γ) Τόν Αὐγούστο τοῦ 2001 κυκλοφόρησε ἄλλη μία ἐπίσημη ἔκδοση τοῦ τουρκικοῦ Στρατοῦ, ἡ ὁποία διαστρεβλώνει ὅλο τό νομικό καθεστῶς τοῦ Αἰγαίου καί ἰσχυρίζεται ὅτι οὐδέποτε στήν

ιστορία της ή Ελλάδα είχε εθνολογικούς δεσμούς με τά νησιά του Αιγαίου. Τόν πρόλογο συνλέταξε ό Τουρκός αρχηγός του Γενικού Έπιτελείου Στρατού Αττίλα Αττές.

δ) Σέ όλα τά τουρκικά Λύκεια διδάσκεται τό μάθημα "Στοιχεῖα Έθνικῆς Ασφαλείας" από άξιωματικό ένστολο. Τό διαδακτικό έγχειρίδιο του μαθήματος αυτού από τό 1987 καί έξῆς καταγγέλλει τήν Ελλάδα ότι παρανόμως κατέχει τά νησιά του Αιγαίου καί τήν Κρήτη.

ε) Στήν άμερικανική έφημερίδα INTERNASIONAL HERALD TRIBUNE, στίς 8/7/1975, δημοσιεύθηκαν καί τά έξῆς περί των έλληνοτουρκικων: "Όταν ό πρωθυπουργός Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ έρωτήθηκε προσφάτως περί των άπέναντι εύρισκομένων ελληνικων νησιων του Αιγαίου, αναπήδησε από τήν καρέκλα του, έδειξε μέ τό δάκτυλό του ένα μεγάλο χάρτη στον τοίχο καί αναφώνησε: Έκείνα τά νησιά ούδέποτε στην ιστορία ανήκαν στην Ελλάδα! Ούδέποτε είχαν οι Έλληνες εκείνα τά νησιά. Έκείνα τά νησιά, όλα, ανήκαν στην Όθωμανική Αυτοκρατορία μέχρι τό 1912. Ήλθαν αυτοί καί πήραν εκείνα τά νησιά!".

στ) Ήδη από τό 1982 ή Τουρκία έχει υποβάλει στον Διεθνή Ναυτιλιακό Όργανισμό (I.M.O.) χάρτη διχοτομήσεως του Αιγαίου. Τό βασικό έπιχείρημα είναι ότι τά νησιά του Αιγαίου αποτελούν γεωφυσική καί γεωπολιτική προέκταση τῆς Τουρκίας.

Γιατί όμως στίς ήμέρες μας αύξάνονται οι δηλώσεις καί οι έκδηλώσεις του τουρκικού έπεκτατισμοϋ; Η άπλουστευτική άπάντηση, ή όποία συνήθως δίδεται, είναι ότι τό στρατιωτικό καί πολιτικό κατεστημένο θέλει νά στρέψει άλλου τήν προσοχή του λαου, ό όποιος δυσφορεῖ λόγω των κοινωνικων καί οικονομικων προβλημάτων. Λογικοφανές τό έπιχείρημα. Άλλά ίσχυε καί παλαιότερα. Δέν δικαιολογεῖ τήν ύπερβολικά αύξημένη σήμερα τουρκική προκλητικότητα. Θά προσκομίσουμε στον προβληματισμό δύο ακόμη πιθανά αίτια.

1) Η Τουρκία καί ιδίως η άρχουσα στρατιωτική τάξη άποθρασύνεται εύκολα όταν διαπιστώνει άδυναμία καί ύποχωρητικότητα του άντιπάλου. Η έλληνική στάση στά Ύμια τό 1996, στην Μαδρίτη τόν Ιούλιο του 1997 καί στά γνωστά ζείμπέκικα μέ τόν "άδελφό" Ισμαήλ Τζέμ Ιπεκτοσί έδωσε μηνύματα ύποχωρητικότητας. Άλλο πού δέν ήθελε η Άγκυρα.

2) Σημαντικό αίτιο τών συνεχιζομένων τουρκικών διεκδικήσεων είναι καί τό ζήτημα τών διαδρομών του πετρελαίου. Τά πετρέλαια της Κασπίας θεωρούνται ως η ένεργειακή λύση τών έπομένων δεκαετιών για την δυτική οίκονομία. Οί διεθνείς κοινοπραξίες τών πετρελαίων του Άζερμπαϊτζάν έχουν προτείνει δύο πιθανές διαδρομές. Μία μέσω Νοτίου Ρωσίας, Εύξεινου καί πιθανότατα μέσω του άγωγού Μπουργκάς -Άλεξανδρουπόλεως, άν κατασκευασθεί έγκαίρως. Καί μία δεύτερη μέσω Γεωργίας προς τό παρευξέινιο λιμάνι Σούψα. Η διαδρομή αυτή έχει καί μία πρόβλεψη για πιθανή προέκταση μέσω Τουρκίας προς τόν τερματικό σταθμό Τσεϊχάν καί τό λιμάνι Γιουμουρταλίκ στη Ν.Α. άκτή της Τουρκίας. Για νά ώθήσει τούς ξένους επενδυτές προς τό σχέδιο αυτό πού την συμφέρε καί για νά ύπονομεύσει τόν βόρειο (ρωσο-βουλγαρο-ελληνικό) δρόμο τών πετρελαίων, η Τουρκία έχει κάθε λόγο νά καταδείξει ότι η Θράκη καί τό Αίγαίο είναι έπισφαλείς καί ύποπτες θερμών έπεισοδίων περιοχές. Διότι από τό Αίγαίο θά διέρχονται τά πετρελαιοφόρα πλοία προς τίς άνεπτυγμένες οίκονομικά χώρες.

Άλλά ακόμη καί άν δέν κατασκευασθεί ο άγωγός μέσω Τουρκίας, μία διεύρυνση τών τουρκικών χωρικών ύδάτων στό Αίγαίο θά προσέδιδε στην γείτονα χώρα μεγαλύτερη δυνατότητα έλέγχου τών πετρελαϊκών διαδρομών. Όσο για τό πετρέλαιο πού ίσως ύπάρχει σ' αυτό τό ίδιο τό Αίγαίο: Τίποτε δέν έχει άποδειχθεί. Άλλά καί τίποτε δέν αποκλείεται. Όποτε τό τουρκικό ενδιαφέρον για τόν έλεγχο όσο τό δυνατόν μεγαλυτέρας θαλασσίας εκτάσεως αύξάνεται.

Τό πρόβλημα σήμερα είναι ὅτι προσερχόμεθα ἢ ὠθούμεθα σ' ἓνα διάλογο χωρίς νά θέτουμε τήν παραμικρή ἐλληνική διεκδίκηση στό τραπέζι. Καί τέτοιες νομιμότατες διεκδικήσεις θά μπορούσαν νά εἶναι: Ἡ ἀπόσυρση τῆς ἀποφάσεως τῆς τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως περί κηρύξεως πολέμου, ἄν ἐπεκτείνουμε τά χωρικά μας ὕδατα στά 12 μίλια. Ἡ ἐπαναλειτουργία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καί ἡ ἄρση τῶν περιορισμῶν εἰς βάρος τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ διάλυση τῆς Στρατιᾶς τοῦ Αἰγαίου πού ἐδρεύει στήν Σμύρνη. Ἡ καταβολή ἀποζημιώσεων στά θύματα τῶν τουρκικῶν βανδαλισμῶν τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1955 στήν Κωνσταντινούπολη. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ καθεστῶτος Αὐτονομίας στήν Ἰμβρο καί στήν Τένεδο, ὅπως προβλέπει ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης. Ἐάν συζητοῦμε μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τουρκικῶν ἀπαιτήσεων καί διεκδικήσεων τά ἀποτελέσματα θά εἶναι ὀδυνηρά γιά τά ἐθνικά μας συμφέροντα καί γιά τά κυριαρχικά μας δικαιώματα.

Κ.Χ. 19/2/2002